

วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

ปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่จำเป็นของรัฐบาลทุกประเทศจะต้องจัดให้แก่ประชาชนของประเทศ ทั้งนี้เพราะประเทศชาติจะดำรงอยู่ได้เป็นเอกราชเสรีนั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชนที่มีต่อการศึกษา การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพตามที่ประเทศต้องการ และการที่จะสร้างพลเมืองให้เป็นคนที่มีคุณภาพและมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะประกอบอาชีพได้นั้น ระดับการศึกษาชั้นกลาง คือ การมัธยมศึกษา นับว่าเป็นส่วนสำคัญ เพราะการศึกษาระดับนี้เป็นการผลิตชนชั้นกลาง เพื่อมาพัฒนาประเทศ ซึ่งประเทศไทยกำลังขาดคนระดับนี้ เพราะคนระดับนี้ต้องเป็นผู้ผลิตที่สามารถ เป็นผู้ริโภคที่ประหยัด มีคติในการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย ทว่าคนในลักษณะเช่นนี้แล้วประเทศไทยจะไปไม่รอด ส่วนการที่ประเทศจะสามารถจัดได้ก็เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับระบบบริหารงานการศึกษาว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดเป็นประการสำคัญ โดยเฉพาะการจัดระบบบริหารงานการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการผลิตชั้นระดับกลางนั้นว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้จะต้องมีการวิจัยการศึกษาในระดับนี้เพื่อหาทางปรับปรุงให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตศึกษา 5 ในหัวข้อต่อไปนี้

1. ศึกษาโครงสร้างของระบบบริหารภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ศึกษางานบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยเฉพาะงานวิชาการงานบุคคล งานกิจการนักเรียน งานสัมพันธ์กับชุมชนและงานธุรการโรงเรียนซึ่งได้แก่

การเงินบริการและอื่น ๆ

3. ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาโครงสร้างของระบบภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา และปัญหาการบริหาร การศึกษาทั้ง 5 ประเภทในโรงเรียนดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 5 คือ จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสงคราม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี รวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากร

เนื่องจากโรงเรียนที่ใช้เป็นประชากรวิจัยเรื่องนี้มีจำนวนมาก การวิจัยเรื่องนี้ จึงได้ยึดจังหวัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มมาประมาณร้อยละ 50 ของจังหวัดที่มีอยู่ในเขตการศึกษา 5 ทั้งหมด วิธีเลือกจังหวัดใช้วิธี Simple Random Sampling โดยวิธีใช้ตารางสุ่มกำหนดหมายเลขลงในชื่อจังหวัดที่เป็นกลุ่มประชากร แล้วเลือกสุ่มหมายเลขจากตารางสุ่ม ได้จังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในเขตศึกษา 5 ทั้งสิ้น 3 จังหวัด คือ ราชบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี

เมื่อได้จังหวัดซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้ว ได้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างวิธีเดียวกันนี้ สุ่มโรงเรียนมาใช้ในการวิจัยร้อยละ 50 ของโรงเรียน สังกัดกองกรมมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาในจังหวัดนั้น ๆ ได้จำนวนทั้งสิ้น 16 โรงเรียนดังจะแสดงให้เห็นในรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 1

จำนวนจังหวัดและโรงเรียนที่ได้อบรมตัวอย่างมาใช้ในการวิจัย

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
จังหวัด ราชบุรี (จำนวน 6 โรงเรียน)	1. เบลูจรรยาอุทิศ	ม. ศ. 1-ม. ศ. 5	41	74	1804
	2. ราชโบริกานุเคราะห์	ม. ศ. 1-ม. ศ. 5	35	58	1318
	3. คำเนินสะควก"สาย ธรรมจันทร์"	ม. ศ. 1-ม. ศ. 4	25	42	1100
	4. รัตนราษฎร์บำรุง	ม. ศ. 1-ม. ศ. 5	38	64	1559
	5. โพธาราม"โพธาราม วัดนเสณี"	ม. ศ. 1-ม. ศ. 5	33	44	1268
	6. วัดเพลงศิริโสภณ "โสภณศิริราษฎร์"	ม. ศ. 1-ม. ศ. 3	12	20	330
จังหวัดสมุทร สงคราม (จำนวน 3 โรงเรียน)	1. ถาวรานุถด	ม. ศ. 1-ม. ศ. 5	21	46	977
	2. ศรีพิทยาสมุทร	ม. ศ. 1-ม. ศ. 5	28	46	1068
	3. บางคนที"เมธีชนน วันวิทยาลัย"	ม. ศ. 1-ม. ศ. 3	17	27	421

ชื่อจังหวัด	ชื่อโรงเรียน	ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
จังหวัด สุพรรณบุรี (จำนวน 7 โรงเรียน)	1. กรรณสูตศึกษาลัย	ม.ศ. 1-ม.ศ. 5	44	83	1612
	2. สงวนหญิง	ม.ศ. 1-ม.ศ. 5	34	64	1275
	3. ธรรมโชติศึกษาลัย	ม.ศ. 1-ม.ศ. 3	18	26	865
	4. สามชุกรัตนโกศ ราม	ม.ศ. 1-ม.ศ. 3	23	38	978
	5. บางปดามา"สูง สุวรรณคู่วิทยา	ม.ศ. 1-ม.ศ. 3	24	37	1094
	6. อุทอง	ม.ศ. 1-ม.ศ. 3	24	37	1038
	7. สองพี่น้องวิทยา	ม.ศ. 1-ม.ศ. 3	22	32	468
รวม	16	ม.ศ. 1-ม.ศ. 5 9 โรงเรียน ม.ศ. 1-ม.ศ. 3 7 โรงเรียน	439	738	17175

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยแบบฝึกภาคสนาม Field Study โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการสังเกต สัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งสิ้น 3 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ผู้บริหารอยู่ในโรงเรียน คือ ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่และครูช่วย ผู้บริหารที่ไม่ได้ประจำอยู่ในโรงเรียน ได้แก่ อธิการ รองอธิการ ผู้อำนวยการกอง ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ และครูช่วย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 65 ข้อ โดยเน้นหนักถึงความสำคัญของลักษณะงานที่ผู้บริหาร ศึกษาควรจะได้ปฏิบัติดังนี้

ข้อ 1-17 งานบริหารวิชาการ รวม 17 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 26.15 ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 18-32 งานบริหารบุคคล รวม 15 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 23.08 ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 33-44 งานบริหารกิจการนักเรียน รวม 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 18.46 ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 45-54 การบริหารงานธุรการ รวม 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 15.38 ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 55-65 การบริหารงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน รวม 11 ข้อคิดเป็นร้อยละ 16.93 ของข้อคำถามทั้งหมด

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักวิชาการ ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ได้แก่ ครูที่สอนในโรงเรียน แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอนเช่นเดียวกันคือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 62 ข้อ โดยเน้นหนักถึงความสำคัญของลักษณะงานที่นักวิชาการควรทราบและปฏิบัติดังนี้คือ

ข้อ 1-17 งานบริหารวิชาการ รวม 17 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 27.42
ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 18-26 งานบริหารบุคคล รวม 9 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 14.51
ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 27-44 งานบริหารกิจการนักเรียน รวม 18 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 29.03
ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 45-51 งานบริหารธุรการ รวม 7 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 11.29
ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 52-62 งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน รวม 11 ข้อ คิดเป็นร้อยละ
17.74 ของข้อคำถามทั้งหมด

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับขมวดส่วนตัว

ฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ได้ออกแบบปกครองนักเรียนหรือประชาชนทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาในโรงเรียนรวมทั้งสิ้น 47 ข้อ โดยเน้นหนักถึงความสำคัญของลักษณะงานที่ประชาชนควรทราบเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาของโรงเรียนดังนี้

ข้อ 1-12 งานบริหารวิชาการ รวม 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 21.28
ของข้อคำถามทั้งหมด

ข้อ 11-15 งานบริหารบุคคล รวม 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 10.64
ของข้อคำถามทั้งหมด

- ขอ 16 - 28 งานบริหารกิจการนักเรียน รวม 13 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 27.66 ของคำถามทั้งหมด
- ขอ 29 - 33 งานบริหารธุรการ รวม 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 10.64 ของข้อคำถามทั้งหมด
- ขอ 34 - 47 งานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน รวม 14 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 29.78 ของข้อคำถามทั้งหมด

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว

จำนวนของแบบสอบถามและน้ำหนักความสำคัญของงานแต่ละประเภท จะแสดงให้เห็นในรูปตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2

จำนวนขอของแบบสอบถามและน้ำหนักความสำคัญของงานแต่ละประเภท

ประเภท	งานวิชาการ		งานบุคคล		กิจการนักเรียน		ธุรการ		ชุมชน		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ผู้บริหาร	17	26.15	15	23.08	12	18.46	10	15.38	11	16.93	65
นักวิชาการ	17	27.42	9	14.51	18	29.03	7	11.29	11	17.74	62
ประชาชน	10	21.28	5	10.64	13	27.66	5	10.64	14	29.78	47
รวม	44		29		43		22		36		174

หลังจากที่ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ให้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) โดยให้นำไปให้ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการ และประชาชนที่มีลักษณะเดียวกันกับประชาชนกลุ่มตัวอย่าง แตมิได้เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทำการวิจัย ให้ตอบแบบสอบถามจำนวน 6 แห่ง แล้วให้นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ สังเกต สงแบบสอบถามและรับแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเดินทางไปยังจังหวัดทั้ง 3 ซึ่งเป็นจังหวัด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่จังหวัดราชบุรี สมุทรสงคราม สุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจาก ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอและผู้ช่วย ในช่วย ตอนแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ในการทำวิจัยครั้งนี้ใช้ เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลและสังเกต สัมภาษณ์ประมาณ 1 เดือน

เพื่อ เห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม แยกตามลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามของผู้บริหาร ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 66 ฉบับ ได้รับกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 64 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.97

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักวิชาการ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 220 ฉบับ ได้รับกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 15 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.73

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับประชาชน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 160 ฉบับ ได้รับกลับคืนมารวมทั้งสิ้น 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.00

จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้รับคืนมาทั้งหมด จะได้แสดงให้เห็นในรูปแบบของตารางโดยละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3
จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน

กลุ่มตัวอย่าง	ส่งแบบสอบถาม	ได้รับคืน	ร้อยละ
ผู้บริหาร - ที่ประจำอยู่ในโรงเรียน	50	48	96.00
	- ที่ไม่ประจำอยู่ในโรงเรียน	16	100
นักวิชาการ	220	215	97.73
ประชาชน	160	152	95.00
รวม	446	431	96.66

การเสนอขอข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ ผู้วิจัยได้ไปคำนวณหาค่าร้อยละ ซึ่งจะได้นำมาแสดงให้เห็นในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่แสดง สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมี 3 ประเภทได้แก่ ผู้บริหาร การศึกษา นักวิชาการ และประชาชน ซึ่งจะเสนอข้อมูล โดยแยกเป็นจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเพศและวุฒิทางการศึกษา และอาชีพของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม

2. เสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานบริหาร การศึกษา ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท ได้แก่ งานบริหาร วิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารกิจการนักเรียน งานธุรการ และงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยจะเสนอข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชนเป็นตอน ๆ ไปตามลำดับงานทั้ง 5 ประเภทดังกล่าวเสนอเป็นตารางความถี่จำนวน และหาค่าร้อยละ พร้อมทั้งคำอธิบายประกอบตาราง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าร้อยละ (percentage Ratio) ของความถี่ของ คำถามแต่ละข้อและแต่ละคำตอบในข้อเดียวกัน โดยแยกทำเป็นตารางคำตอบของผู้บริหาร นักวิชาการ และ ประชาชนผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้อง ทางหากจากกัน โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ของรายการทั้งหมด}}$$

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3 ประเภทคือ ผู้บริหารนักวิชาการ และประชาชน ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลจะได้นำมาแสดงให้เห็นในรูปของตารางวิเคราะห์ เพื่อใช้ในการแปลผลข้อมูลต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย